

УДК 630 (092)

Учений-лісівник, фундатор лісокультурної карпатської школи **(З нагоди 90-річчя члена-кореспондента ЛАН України, старшого наукового співробітника, доцента Ананія Гаврусевича)¹**

О.І. Голубчак, В.І. Парпан, Р.І. Бродович, Р.М. Яцик, Ю.Д. Кацуляк

Ананій Миколайович Гаврусевич — член-кореспондент Лісівничої академії наук України, кандидат сільсько-господарських наук, старший науковий співробітник, доцент, Відмінник лісового господарства України, Почесний лісівник України. Відомий в Україні як учений-лісівник, практик, дослідник Українських Карпат та прилеглих територій, фахівець із проблем насінництва й вирощування садивного матеріалу, природного і штучного лісовідновлення, лісорозведення, лісознавства і лісівництва, лісової типології, інтродукції та екології.

Автор (співавтор) понад 240 друкованих праць, зокрема, семи монографій, одного навчального посібника, 22 рекомендацій виробництву. Під його керівництвом підготовлено і захищено дві кандидатські дисертації.

Ананій Миколайович Гаврусевич — відомий в Україні вчений-лісівник, практик, дослідник Українських Карпат та прилеглих територій, фахівець із проблем насінництва й вирощування садивного матеріалу, природного і штучного лісовідновлення, лісорозведення, лісознавства і лісівництва, лісової типології, інтродукції та екології.

У 1960 р. А. М. Гаврусевич завершує написання дисертаційної роботи на здобуття вченого ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Типи лісів у Львівській області», яку захищає у Харківському сільськогосподарському інституті.

Перша, добре відома в Карпатському регіоні монографічна робота А. М. Гаврусевича «Лісові культури в Карпатах» підготовлена у 1963 р. у співпраці з П. С. Пастернаком і З. Ю. Герушинським, яка умовно підвела підсумок його плідної наукової праці у Закарпатській ЛНДС.

Постановою Ради Міністрів УРСР від 29.09.1964 р. у м. Івано-Франківську організовується Карпатський філіал Українського науково-дослідного інституту лісівництва та агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького. У цьому науковому закладі в 1965 р. А. М. Гаврусевич за конкурсом зайняв посаду завідувача відділом лісових культур. У цьому ж році рішенням Вищої атестаційної комісії А. М. Гаврусевичу присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «Лісові культури».

Період роботи у Карпатському філіалі пов'язаний з інтенсивними пошуками шляхів підвищення продуктивності лісових культур, обґрунтування перспектив упровадження цінних швидкорослих порід та досягнень лісової селекції, підвищення біотичної стійкості природних і штучних насаджень, розробки і впровадження удосконаленої технології створення і вирощування лісових культур. Здійснені дослідження в Українських Карпатах дали можливість оптимізувати склад штучних насаджень, удосконалити способи змішування лісотвірних порід, підвищити ефективність агротехнічних доглядів. За науково-практичну основу лісовідновлення було прийнято схеми відновлення корінних високопродуктивних і біотично стійких насаджень, які добре виконують захисні та рекреаційні функції.

В цей же період під керівництвом А. М. Гаврусевича вчені опрацьовували питання лісовідновлення у рівнинних дібровах Закарпаття, відтворення букових лісів на Опіллі та Розточчі, вивчали типи лісу Львівської області. За результатами досліджень запропоновано ефективні способи зберігання горішків бука лісового, вирощування його сіянців і створення лісових культур. Ці наукові дослідження швидко знайшли практичне застосування на виробництві і не втратили свого значення й сьогодні.

Значну увагу А. М. Гаврусевич приділяв узагальненню досвіду вирощування горіха волоського

¹ Ананій Миколайович Гаврусевич народився 11 лютого 1929 року в с. Гор'янівка Ківерцівського району Волинської області. Впродовж 1948-1953 рр. навчався на лісгосподарському факультеті Львівського сільськогосподарського інституту, отримавши кваліфікацію «Інженер лісового господарства». В 1953 р. вступив до аспірантури на кафедру загального лісівництва Львівського сільськогосподарського (лісотехнічного, після об'єднання факультетів) інституту. Після півторарічної викладацької праці, на запрошення директора Закарпатської лісової науково-дослідної станції П. С. Пастернака у 1957 р. переїжджає працювати в цю установу на посаді завідувача відділу лісових культур, де працює до 1965 року. З 1965 р. — завідувач лабораторії лісових культур Карпатського філіалу УкрНДІЛГА ім. Г. М. Висоцького, а впродовж 1984-1995 рр. — директор цієї наукової установи (з 1991 р. — УкрНДІГірліс ім. П. С. Пастернака). Наступні 12 років А. М. Гаврусевич активно працював на посаді провідного наукового співробітника лабораторії лісовідновлення.

За багаторічну плідну працю А. М. Гаврусевич нагороджений орденом «Знак Пошани» (1971), медалями (1970, 1981, 1984), почесною відзнакою «Відмінник лісового господарства України» (2004) та нагрудним знаком «Почесний лісівник України» (2019).

та інших видів горіха в умовах Буковини, Прикарпаття та Закарпаття. За підсумками наукової роботи у 1970 р., спільно із А. Й. Швиденком, у видавництві «Карпати» опубліковано монографічну роботу «Горіх волоський в Карпатських лісах». Ця монографія допомогла виробникам знайти багато відповідей на невирішені питання з культивування горіха, раціонального використання лісових земель з найбільшою економічною вигодою. Зокрема, було рекомендовано звернути належну увагу на селекцію цієї породи, закладання маточників, прищеплювання горіхів, догляд за молодняками та інші питання лісівничого характеру.

Тривалий період часу під керівництвом А. М. Гаврусевича здійснювали дослідження, скеровані на розробку перспективної технології лісовідновлення і реконструкції малоцінних молодняків на базі механізації та екологічно безпечної хімізації. Було апробовано нові технології і схеми вирощування лісових культур на трактородоступних схилах із застосуванням плугів ПКЛ-70, ПКС-4-35, ПЛД-1,2, корчувачів Д-496, Д-513, фрези ФБН-0,9, культиватора КЛБ-1,7, площадкороба ПН-1-0,8 та багатьох інших знарядь. Для терасування еродованих площ у Карпатах було рекомендовано застосовувати терасер Т-4М, а на догляді за лісовими культурами – слаботоксичні екологічно безпечні гербіциди.

Враховуючи потребу сучасного лісокультурного виробництва в диференціації прийомів і технології лісовідновлення залежно від конкретних лісорослинних та економічних умов, А. М. Гаврусевичем розроблено лісокультурне районування Українських Карпат.

Цінним порадиником для лісівників Карпатського краю стала третя монографія вченого – «Агротехніка вирощування лісових культур», підготовлена в 1975 р. у співавторстві зі співробітниками Закарпатської ЛНДС В. І. Гніденком та Ф. Ф. Гербутом.

Після тривалої, майже 19-річної роботи на посаді завідувача лабораторії лісових культур Карпатського філіалу УкрНДЛГА ім. Г. М. Висоцького, А. М. Гаврусевича у квітні 1984 р. призначено директором цього наукового закладу. Впродовж наступних 26 років напруженої організаційної роботи, на місці Карпатського філіалу постала базова регіональна наукова організація з вагомим науково-практичним доробком. Це стало підставою для прийняття рішення 7.04.1991 р. Радою Міністрів України про створення на базі існуючого філіалу окремого наукового закладу – Українського науково-дослідного інституту гірського лісівництва ім. П. С. Пастернака.

На сьогодні інститут підпорядкований Державному агентству лісових ресурсів України та Національній академії наук України і є головною науково-дослідною установою лісового профілю в Карпатському регіоні. Ініціатором реорганізації філіалу в інститут та його першим директором став А. М. Гаврусевич. Поряд з науково-дослідною роботою, вчений приділив дуже багато уваги органі-

заційному забезпеченню функціонування очолюваного інституту.

Впродовж 1992-1995 рр. А. М. Гаврусевич за сумісництвом працює керівником філіалу кафедр лісівництва, лісової таксації, лісовпорядкування та геодезії Українського державного лісотехнічного університету (тепер – НЛТУ України, м. Львів) на базі УкрНДЛГіріліс. У тісній співпраці зі співробітниками лабораторії лісовідновлення та УкрДЛТУ у різних видавництвах виходять у світ 22 методичні рекомендації виробництву, зокрема, з агротехніки і технології створення лісових культур і реконструкції малоцінних насаджень; технології створення промислових плантацій хвойних порід для прискореного вирощування деревної продукції; залісення земель меліоративного фонду; агротехніки і технології вирощування садивного матеріалу в розсадниках; технології створення промислових плантацій плодово-ягідних деревних і чагарникових порід; створення, формування, стимулювання і раціональної експлуатації лісонасінних ділянок головних лісотвірних порід, а також 10 рекомендацій з удосконалення лісовідновлення основних лісоутворювачів Українських Карпат та з інших проблемних питань. У 1993 р. А. М. Гаврусевичу присвоєно вчене звання доцента.

Учений є співавтором винаходу «Спосіб підготовки посадкової ями під багаторічні культури». Авторське свідоцтво за № 1794405 отримав разом із Ф. Ф. Гербутом у 1992 році.

Під керівництвом А. М. Гаврусевича підготували і захистили кандидатські дисертації Р. І. Бродович (1983) та Р. Р. Олійник (1986). Неодноразово вченого призначали офіційним опонентом на захистах кандидатських дисертацій у різних вищих навчальних закладах. Впродовж 1991-1993 рр. А. М. Гаврусевич очолював державну комісію із захисту дипломних проектів студентів в Українському державному лісотехнічному університеті (тепер – НЛТУ України, м. Львів).

Доцент А. М. Гаврусевич – співавтор відомих у Карпатському регіоні монографічних праць: «Посібник Карпатського лісівника» (1980), «Поради Карпатського лісівника» (2008), «Українські Карпати» (1988), «Діброви Українських Карпат і суміжних територій, їх стан та особливості відновлення» (2010), а також навчального посібника «Особливості створення лісових культур у Карпатах» (1987).

Характерною особливістю А. М. Гаврусевича була і залишилася активна життєва позиція з державницьких питань, участь у громадських заходах та роботі численних комісій із проблем ведення лісокультурної справи та лісорозведення. На сьогоднішній день учений є членом Івано-Франківського клубу Української інтелігенції ім. Б. Лепкого.

Талановитий вчений-лісівник А. М. Гаврусевич – чуйна людина, добрий порадирик, щирий друг і безкорисливий наставник не одного покоління науковців-лісівників Карпатського краю.

**Ученый-лесовод, основатель
лесокультурной карпатской школы**

**(К 90-летию члена-корреспондента ЛАН
Украины, старшего научного сотрудника,
доцента Анания Гаврусевича)**

О. И. Голубчак, В. И. Парпан, Р. И. Бродович,
Р. М. Яцык, Ю. Д. Кацуляк

Ананий Николаевич Гаврусевич — член-корреспондент Лесной академии наук Украины, кандидат сельскохозяйственных наук, старший научный сотрудник, доцент, Отличник лесного хозяйства Украины, Почетный лесовод Украины. Известен в Украине как ученый-лесовод, производитель, исследователь Украинских Карпат и прилегающих территорий, специалист по проблемам семеноводства и выращивания лесного посадочного материала, естественного и искусственного лесовосстановления, лесоразведения, лесоводства, лесной типологии, интродукции и экологии.

Автор (соавтор) более 240 печатных работ, в частности, семи монографий, одного учебного пособия, 22 рекомендаций производству. Его работы известны как в Украине, так и в ближнем зарубежье.

**Forestry scientist, founder
of Carpathian forest planting school**

**(On the occasion of the 90th anniversary
of the birth)**

O. Holubchak, V. Parpan, R. Brodovych, R. Yatsyk,
Y. Katsulyak

Ananiy Mykolayovych Havrusevych is a Corresponding Member of the Forestry Academy of Sciences of Ukraine, Candidate of Agricultural Sciences, Senior Research Fellow, Assistant Professor, and Honorary Worker of Forestry of Ukraine, Honored Foresters of Ukraine. He is known in Ukraine as a forester-scientist, practitioner, researcher of the Ukrainian Carpathians and adjacent territories, expert in the issues of seed production and cultivation of plant material, natural and artificial reforestation, afforestation, forestry and silviculture, forest typology, introduction and ecology.

Author (co-author) of more than 240 publications, including seven monographs, one textbook, and 22 practical recommendations. His works are known both in our country and in neighboring countries.